

Különfélék.

Erdőőri szakiskolai növendékek vadászati-adómentessége. Az a szoros kapcsolat, ami az erdészeti s az erdőben gyakorolható vadászat s helyesebben mondva a haszonhajtó vadtenyésztés között nyilvánvalóan megvan, az erdészeti szakképzés terén, úgy az akadémiának, valamint az erdőőri szakiskolának tantervében egyaránt kifejezésre jutott a vadászati ismeretek előadásával. Az okszerű vadtenyésztésben, s a vadászat gyakorlásában való jártassággal kivált ott, hol a vadtenyésztés kedvező helyi viszonyoknál fogva nagyobb mértékre fejleszthető, a gazdaság vezetésével megbizottak s épügy a terület őrizetére alkalmazottak nem csupán az érdekelt birtokosnak válhatnak közvetlen hasznára, hanem igen jó szolgálatot tehetnek közgazdasági szempontból véve annak a törekvésnek, mely a nálunk ezelőtt jobbára csupán szórakozásul űzött vadászatot a vadtenyésztés okszerű fejlesztésével számottevő gazdasági ággá nevelni akarja.

Ebből a szempontból kiindulva kezdeményezte kevés ezelőtt a földmivelésügyi ministerium a belügyivel egyetértőleg a vadőri vizsgákat, s ebből a szempontból kiindulva tett a pénzügyministerium a földmivelésügyi közbenjárására legutóbb is egy feljegyzésre méltó intézkedést a szakiskolai növendékek vadászati tekintetben való nevelése érdekében.

Az eset a következő.

A mult év első felében a szászrégeni pénzügyőri biztosság azt a figyelmeztetést intézte a görgény-szt-imrei erdőőri szakiskolához, hogy az iskola növendékei vadászati adó fizetésére kötelezendők.

Az ügy a fentebb említett két ministeriumban tárgyalás alá vétetvén, a szakoktatás érdekeinek megfelelően kedvező elintézkést nyert.

Az illetékes felső hatóságok felfogása szerint ugyanis arra való tekintettel, hogy a növendékek a szakiskola kezelése alatt álló erdőkben a vadak gondozásával és a vadász-terület őrizésével is meg vannak bízva, továbbá, hogy ha ők más erdőkben rendezett vadászatokon oly célból vesznek részt, hogy a vadászat terén tapasztalatokat, a vadászatok rendezésében s foganatosításában járatoságot szerezzenek, az ily vadászatokon való részvételük rendszeres oktatásuk körébe tartozónak tekinthető, ennél fogva a növendékek vadászati adó fizetésére ily esetekben még az 1883. évi XXIII. t. cz. 6. §.-ának utolsó bekezdésében meghatározott mérsékeltebb mértékben sem kötelezhetők, hanem adómentességben részesítendők.

Ez az adómentesség az idézett törvényszakasz *b*, *c*, *d* és *e* pontjaiban nyíltan kifejezve nincsen ugyan, de az adómentességnek felmerült esetre való kiterjesztése nemcsak az esetnek a törvényben megjelöltekkel való hasonlósága révén, hanem azért is indokolt, mert a szakiskola felállítása az 1883. évi XXIII. t. cz. megalkotása után történt, s így a törvényhozás a kivételek közé a felmerült esetet fel nem vehette. A törvény 6. §.-ának *a* pontja után következő bekezdésben foglalt megszorításhoz mértén azonban természetes, hogy az adómentesség a növendékeket csak az őrizetükre bízott szakiskolai erdőkre szorítkozva s más erdőkben tartott vadászatokat illetőleg csak arra az esetre illetik meg, ha a vadászatokon kizárólag tanulmányi célból vesznek részt.

Ehez a felfogáshoz, a törvény ilyképen való magyarázatához mértén a pénzügyministerium a görgény-szent-

imrei szakiskolai növendékeket a fentebb jelzett korlátokon belül a vadászati adó fizetése alól felmentette.

Az egyedejüleg megállapított eljárás a következő lesz.

A szakiskolai igazgató a növendékeket egy-egy évi időtartamra érvényes igazolvánnyal látja el, melyben az illetőnek neve, növendéki minősége, az igazolvány érvényességének ideje és az a körülmény is felemlítendő, hogy az igazolványban megjelölt növendék az igazolvány birtokában a földmívelésügyi ministerium 1895. évi 100376. sz. rendelete alapján vadászati jegy nélkül jogosítva van az erdőőri szakiskola kezelése alatt álló vadászterületen az iskola vezetőjének engedelmével és a vadászati törvény korlátai közt vadászni.

Arra az esetre pedig, ha az erdőőri szakiskola növendékei nem az iskola kezelése alatt álló, hanem más vadászterületeken tanulmányi célból alkalmazzatnak vadászatra, a növendékeket az iskola igazgatója esetről-esetre külön igazolvánnyal látja el, melybe a növendék neve, növendéki minősége, az alkalmi vadászat tartama és a tanulmányi cél jelölendő meg, itt is a fentebb idézett rendeletre való hivatkozás mellett.

Az ellenőrzésre az iskola igazgatója van legelső sorban kötelezve, ki a szakiskolai erdőkben érvényes igazolványokat a szakiskolai növendékektől abbéli minőségük megszűntével, a tanulmányi alkalmakra kiállítottakat pedig az illető vadászat befejeztével visszavenni köteles.

Mint már jeleztem is, ez az intézkedés ez idő szerint csupán a görény-szent-imrei erdőőri szakiskolára vonatkozik. (Megbízásból közli: *Arató Gyula.*)

A fakereskedő-hivatalnokok egyesületi életéből. Alig, hogy a „Magyar fakereskedők és faiparosok országos egyesülete“ létrejött, hogy kitűzött célja szerint a magyar fa-

termelés, fakereskedelem, faipar s így egyszersmind a magyar erdőgazdaság érdekeit a maga körében szolgálja és — a mi az egyesülésben rejlő hathatósabb erő kifejtésnek folyománya, a saját érdekeit is eredményesen támogat-hassa: hasonló egyeslet alakítására a fakereskedő-hivatalnokok körében is megindult a mozgalom, a minek eredménye a „Fatermelő- és fakereskedő-hivatalnokok országos egyesülete“ lett.

Hogy azokra nézve, a kik számára ez az egyeslet szánva van, régebb idő óta érzett hiány talált pótlásra, az eredmények teljesen igazolják. A még nagyon fiatal egyesület, melynek védnökéül Bedő Albert államtitkárt, egyesületünk alelnökét nyerték meg, már is hatodfélszáz tagja s tizezer frt vagyona van. József-köruti kaszinószerűen berendezett szép helyiségüket a múlt hónap végefelé ünnepélylyel nyitották meg.

Az egyesület, mely tagjainak ingyenes elhelyezésével s illetve állások közvetítésével is foglalkozik s e tekintetben szintén hézagot pótol, e mellett nemcsak arra nyújt alkalmat, hogy tagjai akár egyszerűen szórakozás, akár dolgaiknak megbeszélése céljából kényelmesen találkozhassanak, hanem, a komolyabb munkára, fontos kérdések megvitatására, s a tagok szakmájának tökéletesebbé tételére, kidolgozására is módot keresett, két-három hetenkint felolvasást vagy vitaestélyt tartván.

Maga e törekvés, még akkor is, ha talán ma még a kezdet nehézségeitől akadályoztatva jelentéktelen, vagy a gyakorlat követelményeinek meg nem felelő tárgyakat vonna is körébe, elismerésre méltó lenne; úgy pedig, a mint történik, hogy már az elején fontosabb kérdésekhez fognak, hogy tisztázni kívánják hivatásuk körét megbeszélve annak teljesítésére szolgáló módjait, eszközeit s e köz-

ben latra vetik tudásuk mértékét is, arra a kérdésre óhajtván feleletet adni, vajjon elég-e az, s mennyiben elég feladataiknak lehető jó megoldására: így a törekvés dicséretre s figyelemre méltó.

Az első felolvasásnak tárgya volt a fának Gácsországból honunk felé irányuló tömeges szállítása, a minek következménye Milch Oszkár felolvasó szerint a termelt anyagokban való fölösleg, a mi természetesen a honi fatermelésre nagy nyomást gyakorol.

Felolvasó a mult fatermelési és fakereskedelmi viszonyainak rövid jellemzése mellett értekezése elején megemlékszik arról a nagy mérvű gazdasági fellendülésről, a mi a vasutak szaporodása által elősegítve az építkezéseket, iparvállalatok keletkezését oly rohamossá tette, hogy a fejlődésében levő fatermelés a szükségletet kielégíteni nem tudta. A termelés a felvidéki, könnyebb szerrel megközelíthető vidékeket, melyeket már a mult idők is meg lehetőségen megdézsmáltak, csakhamar kimerítette, a termelésnek Erdélybe való áttételét azonban az ottani nehéz közlekedési viszonyok s kivált az erdők megközelítésére való utak hiánya egy ideig hátráltatta, daczára az ott található nagy mennyiségű s kitünő minőségű anyagnak. E miatt a fakereskedelemnek a szükséglet fedezhetése céljából a külföldhöz kellett fordulnia s a választás Galiczia igen jó minőségű fájára esvén, ennek behozatalára az ut megnyitott. Csakhogy az eleinte csekély behozatal egyfelől a kedvező szállítási viszonyok s a fa jósága révén, másfelől pedig azért, mert Galiczia időközben elvesztett németországi piacának máshol való pótlására volt utalva, csakhamar a kellenél is magasabbra szökött s 1890—94 évek közt letelt idő alatt megháromszorozódott és pedig úgy, hogy a behozatal tárgyát már nem csupán az ipari

célokra szükséges finom anyag képezte, hanem gyengébb anyag, sőt még jegenye fenyő is.

A beözönlött fa annál kellemetlenebb versenyt vett fel a honi termeléssel, mivelhogy az erdélyi, különben versenyképes kitűnő fának az ország belsejébe való szállítása részben közlekedési akadályok, részben magas vasúti díjtételek miatt korlátozott.

Felolvasó e mellett a honi termelés mértékét is kiszámítván, a következő eredményekhez jut: 490 gőzfűrészt termelése 2500 m^3 -rel számítva évenként 1.050,000 m^3 ; a vízi fűrészeké 150,000 m^3 ; összesen 1.200,000 m^3 , 15 frtjával 18 millió forint értékben; a körülbelül 1 millió m^3 -nyi szálfanyagnak gömbölyű és ácsolt alakban elfogyasztott $\frac{2}{3}$ része 660,000 m^3 , 8 frtjával 5.2 millió frt; kisebb méretű anyagokra 1.500,000 m^3 , 2.50 frtjával 3.75 millió frt, s összesen évenként 26.950,000 frt;

behozatal	7.348,000 „
összesen:	34.298,000 frt
ebből kivitelünk	3.557,000 „
marad tehát	30.741,000 frt,

megjegyezvén, hogy a behozatal adatában a karinthiai, steierországi és a galicziai behozatal adatai egybefoglalva vannak, abból azonban utóbbira mintegy $\frac{3}{4}$ rész számítható.

Feltéve most már, hogy a kiállítás éve után a fafogyasztásban nagyszabású esés következik be, a legközelebbi időkre tultermeléستől s illetve a termelt anyagnak a 30%-ot meghaladó behozatal által fokozott tulhalmozódásától kell tartani, a mi nagyon természetesen az árak nagy csökkenésével járna, úgy a fakereskedelemnek, mint az erdők jövedelmezésének rovására.

A baj elhárítására felolvasó két módot említ. Az egyik

szerént Erdély faanyagának kelet felé kellene piacot teremteni. Ennek azonban ellene szól, hogy így épen azt a fát vinnők ki, a mely jóságánál fogva a galicziai fával versenyekre léphetne; s másfelől a kelet politikai helyzete messzebb menő tervezgetésekre nem igen alkalmas. A másik mód szerént a galicziai fának beözönlését külön díjszabásokkal kellene apasztani, a honi termékekre egyuttal olcsóbb díjtételeket alkalmazván, mely utóbbi természetesen az államtól áldozatot követelne.

Hogy e két mód közül melyik lenne ajánlatosabb, arra felolvasó nem felelt.

Nem sokkal utóbb az egylet vitaestélyt rendezett, ugyanezt a kérdést tűzvé ki megbeszélés tárgyául. A kifejezésre jutott vélemények azonban oly megállapodássá, mely nyilvánosság elé hozatott volna, nem foglaltattak össze.

A második felolvasó, Benedek Sándor, a fatermelő tisztviselőkről értekezett. Erélyesen hangsúlyozván a fakereskedő hivatalnokok körében tapasztalható egyoldalúságot s a fakereskedő üzlet ágainak teendőit is részletesen felsorolván : az egyoldalú kiképzéssel szemben a sokoldalúság szükségességét és hasznát fejtegette. Az üzlettulajdosoknak is tett egy kis szemrehányást a miatt, hogy alkalmazottjaiknak tág tapasztalatkör szerzésére nem nyujnak módot, lekötvé őket az üzlet valamelyik ágához s ott használván ki minden munkaerejüket. A mint az különben egyebütt is történni szokott.

A harmadik felolvasást, melyre néhányan a földmívelésügyi ministerium erdészeti főosztályának tisztviselői közöl is megjelentünk, Schreiber Endre tartotta a kárpáti lucz és jegenye fenyőnek megóvásáról. A felolvasást különösen érdekessé az tette

előttünk, mert a helyzet természeténél fogva abban szintén kereskedői szempontokból kiinduló üzleti felfogás foglalta össze a méltánylást érdemlő tapasztalatokat.

A felolvasásnak azon eljárás kifejtése volt a célja, melynek követésénél a fából a legelőnyösebben értékesíthető anyagot lehet előteremteni a vevő szeme elé. A fődolog tehát a fát a helytelen kezelésből eredhető hibáktól megóvni s másfelől a fának vele termelt hibáit — eltakarni.

Első kérdés, hogy mikor döntsük a fát? A felolvasó kijelentvén, hogy kárpáti fenyőről szól, és pedig olyanról, mely nem usztattatik s melynek döntése nem részletenként, hanem egy időszakra szorítva történik, határozottan a kora nyári döntés mellett érvel. Fő indoka az, hogy a nyáron döntött fa helyesen kezelve tetszetősebb külsejű fűrészáruvá dolgozható fel, mert már a vágásban is könnyebben megóvható a külbefolyás okozta kibáktól; bár nem tagadja meg a helyességet attól az állítástól, mely szerint a télen döntött fa helyes kezelés mellett feldolgozva tartósabb anyagot nyújt.

A nedvkeringés megindulásától számított két hónapon belül elöntött fa ugyanis, ha azonnal teljesen lekérgeztetik, oldalágaitól megtisztítatik s koronájával együtt fekve hagyatik ősziig, mikor aztán koronájától mogfosztva hosszoltatik s megforgatva a netán rajtamaradt kéregtől is megtisztítatik: minden bajtól mentesen hagyható az erdőn a következő nyárig, mikor a kifuvarozás végett ér. A fa nedveit ugyanis a rajtahagyott korona kiszívja, s e mellett a párolgás is könnyen történik a nyuzott törzs felületén. Szű nem rágja meg, a redv nem esik bele; repedései jelentéktelenek lesznek.

Ellenben a télen döntött fát, melyről a kéregnek csak

külső része faragható le, tavaszra meglepi a szű, még száraz helyen is beleesik a vörös redv, ha meg nyáron át is fekvé marad, kivált kissé nedvesebb helyen, tele lesz korhadási foltokkal. Belseje is szenved a benne rekedt s megpilledő nedvességtől.

Ami az erdön maradó törzseknek a kifuvározásig való kezelését illeti, felolvasó a felmáglyázást ajánlja, de úgy, hogy a törzsek egy-egy sorát egymástól 12—15 cm.-es dorongokkal válasszuk el. Így a törzsek további száradása kedvezőbb körülmények közt történhetik, s a káros külbehatás ellenében a törzsek védelmet nyernek. Természetes, hogy mennél gyorsabb a kifuvározás, annál jobb.

Felolvasó tapasztalatai szerint a kárpáti fenyő, mint gömbölyű fa, künn másfél évnél tovább kár nélkül el nem tartható. A második évi ős esős, hideg idejétől kezdve a fa romlani kezd, úgy, amint az usztatott is, ha rögtön fűrész alá nem kerül. Ennél a felületi rétegek megromlása miatt a kihozatal a tiszta áruhoz mérten 4—5%-kal, tehát a nyersanyaghoz mérten 7—9%-kal kedvezőtlenebb.

Pénzben kifejezve a különbség szembeötlőbb. A %-ot 8-ban vevén fel s 4000 m³ kész anyagot 10 frtjával számítván, ahoz az eredményhez jut felolvasó, hogy a helyesen kezelt fából dolgozó szepességi fűrész mögött az usztatott fából dolgozó erdélyi fűrész évente s kereken 3200 frttal marad hátrányban. Annál csodálatosabb, hogy a fakereskedői körökben a nyers fa helyes kezelésére egyesek oly szűkmarkuan áldoznak.

Hasonló gond fordítandó a fűrészen előállított kész áru kezelésére. A friss vágatu fán úgy a veletermett, valamint a szerzett hibák feltűnően láthatók; czélszerű kezelés s kivált helyes kiszáritás mellett ezek a hibák alig észrevehetően ellepleződnek a szem elől.

A szárítás végezt a fűrészáru azonnal felrakásolandó és pedig úgy, hogy az anyagot a légjárat lehetőleg egész felületén érje. Azért nem helyes az u. n. saját anyaggal való táblázás, hanem inkább a vékony léczekkel való felrakásolás, úgy, hogy ezek a léczek a deszka homlok lapjánál 2—3 cm.-rel túl érjenek.

A széldezkákkal való fedés hiányos; nem véd meg eléggé, s a kezelést hátráltatja. Jobb a felszerekben való táblázás. Ennek építésénél arra kell ügyelni, hogy azok teljes derékszögben álljanak a tartós légáramlat irányára, úgy, hogy az anyag a légáram irányába hosszúságával jusson.

A szárítás akkor történt helyesen s akkorra elég, ha az anyag tetszetős külsőt nyert. A sűrűbb szövetű és az előre is szárazabb nyers anyagból nyert áru felolvasó szerint gyorsabb szárítást enged meg, a lazább szövetű és a nedves anyagból származó ellenben lassubbat.

Ezek felolvasó szerint azok a fő tapasztalati vezér-elvek, melyeknek jól alkalmazása mellett a fakereskedő az értékesítésre igen jól alkalmas, tetszetős külsejű fűrész-árút termelhet.

A „Magyar Fakereskedő“ czimű szaklapból értesültem, hogy a f. hónap 4.-én ugyanennek az egyletnek helyiségében *Gaul Károly* tanár, kit lapunkból jól ismerünk, a bükkfáról s annak gőzöléséről tartott igen sikerült s nagy érdeklődést keltett szabad előadást. (Sylvius.)

Biztos óvszer a vad rágása és hántása ellen.
Nechanszky H. erdőigazgató az 1890—1894. évig tartó időközben az apácza lepke által a felügyelete alatt álló kiterjedt erdőségekben okozott károk alkalmával, az ezen erdei kárttevő lepke pusztítására használt Hitz-féle hernyó-

enyvvvel kísérleteket tett abban az irányban, vajjon nem-e lehetne ezt a hernyóenyvvet a fővad által okozott rágási és hámozási károk ellensúlyozására, esetleg teljes megátlására is felhasználni? Ezen kísérletei, miként azokat az „Öster. Forst- und Jagdzeitung“ ban leírja teljesen sikerültek. Ennélfogva alkalomszerűnek tartom ezeket e lapok hasábjain a t. szaktársakkal közölni.

Nechanszky ezeket írja: „Azok a tapasztalatok, melyeket ezzel a hernyóenyvvvel az apácza lepke által okozott károsítás alkalmával szereztem, hogy t. i. ezen enyv úgy a fatestnek, mint pedig a leveleknek épen nem árt, arra a kísérletre ösztönöztek, vajjon nem lehetne-e ezen enyv alkalmazásával úgy a fő, mint pedig az őz vadat a rágástól és hántástól visszatartani. Az 1892. évben próbát tettem egy az őzvad által minden télen lerágott ültetésben, melyben a kiveszett csemeték két éves erdei fenyővel lettek pótolva. Már ezen első kísérletem is teljesen bevált, elannyira, hogy a pótlásképen elültetett erdei fenyő csemeték az őzvad által érintetlenül hagyattak. Ezen sikerült kísérlet után elhatároztam, hogy említett hernyóenyvvvel a fővad hántása által leginkább szenvedett fiatal luczosokban is próbát tegyek. Ez is pompásan sikerült. A nagyszerű sikertől, valamint szaktársaim unszolásától indítva módszeremet ezennel átadom a nyilvánosságnak. A hernyóenyvet J. Hitz, (Prag Tuchmachergasse 9.) szállítja 190 és 100 kilós hordókban 8 frtjával 100 kilónként (loco Prága). A hordó külön 1 frt 50 krjával szintén felszámíttatik, de fedéllel hibátlan állapotban bérmentve visszaküldve, jelzett árért viszszavétetik.

A hernyóenyv alkalmazása a következő: Egy fából készült könnyen kezelhető fogantyúval ellátott ládácskát megtöltetik s egy munkásnak adatik, ki a jobb kéz

hüvelyk, mutató és középujával egy kis mennyiségű enyvvet kivesz, melylyel a csemeték főhajításait, a rügyeket sem véve ki, alulról felfelé, bekent kezével végig simítja. Rövid idő múlva a munkás már annyi gyakorlatra tesz szert, hogy a különböző vastagságu csemeték bekenéséhez szükséges enyvmenységet egyszerre veszi ki, valamint eltalálja a nyomás nagyságát is, melyet ujaival kifejtteni kell, hogy az enyv jól odatapadjon. A munka száraz és meleg időben foganatosítandó, igen gyorsan megy, s nagy területek enyvezéséhez is csak csekély mennyiségű enyv szükséges. A csemeték enyvezése tavaszkor az ültetés után történik s magától értetik, hogy az új főhajítások képződése után, különösen nagyobb vadállomány mellett, a csemeték augusztus havában még egyszer kenendők. A munkásokra a kitanított erdészeti személyzetnek ügyelnie kell, hogy egyrészt a munka pontosan végrehajtassék, másrészt pedig, hogy a csemetékre felesleges mennyiségű enyv ne pazaroltassék. Szükség esetén a jól kifejlett oldalhajítások is így kezelhetők, mely kezelés addig folytatandó, míg a főhajítások a vad szája alól ki nem nőttek.

A fővad hántása ellen a fiatal lucz fenyő állabokat abban a magasságban, melyben a fővad a hántási sebeket okozni szokta, 60—80 cm.-től kezdve felfelé tenyérnagyságu foltokban kell az enyvvet a törzsre meglehetősen sűrűen rákenni. Ez a mivelet vagy kéfével, vagy pedig ócska, rövidre nyírott ecsettel eszközözendő. Rudas állabokban a vad főváltóin ajánlatos az enyvezést kezdeni. Ezen védekezéssel az észlelt hántási időszak kezdete előtt már is készen kell lenni, valamint nem szabad elmulasztani a már előbb enyvezett állabokban, melyekben néha már csak egy-két darab tesz hántási kísérleteket, a megszáradt enyvfoltokra új enyvezést alkalmazni és a régi enyvfolt-

tokat egy kis fadarabkával felkavarni illetve felfrissíteni. Ez egyelőre csak oly fákon teendő, a hol a vad a hán-tást újból megkísérlette.

Nechanszky erdőigazgatónak, kit személyesen ismerek, e kísérletei ezek szerint csakugyan utánzásra méltók. Kérem tehát t. szaktársaimat, hogy esetleges kísérleteikről ezen lapok hasábjain beszámolni sziveskedjenek.

(Közli: *Firbász A.*)

Halálozás. Plécheisz János nyugalmazott főerdész Diós-Jenőn, az országos erdészeti egyesület rendes tagja meghalt. Béke poraira!

Egyesületi hirdetések.

Figyelmeztetés. Az egyesületi könyvkiadmányokból az egyesületi tagok csak egy példányt szerezhethvén meg a megállapított kedvezményes áron, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az „**Erdészeti Rendeletek Tára**“ 1880—84. (I.—IV.) évfolyamának III. kiadása teljesen elfogyott, valamint az 1890. (X.) évfolyam 4. kiadása is. (Az I—IV. évfolyamot az egyesület mérsékelt áron visszaváltja. Ajánlatok a titkári hivatalhoz intézendők.)

Az „**Erdészeti Zsebnaptár**“ legújabb évfolyama (1896. évi XV. évfolyam) megrendelhető az Orsz. Erd. Egyesület titkári hivatalánál és pedig legcélszerűbben postautalvánnyal. Ára bérmentelenül elküldve az egyesület tagjai részére 1 forint, nem tagok részére 1 forint 50 krajczár. Ha egy vagy két példány megrendelése esetében az előbbi árakon felül példányonként 15 krral több küldetik be, az elküldés bérmentve (keresztkötés alatt, ajánlva) eszközöltetik. Kettőnél több példány megrendelése esetében az elküldés zárt csomagokban történik s a szállítási díjat az átvétel alkalmával a megrendelő fizetheti ki.